Els nostres projectes

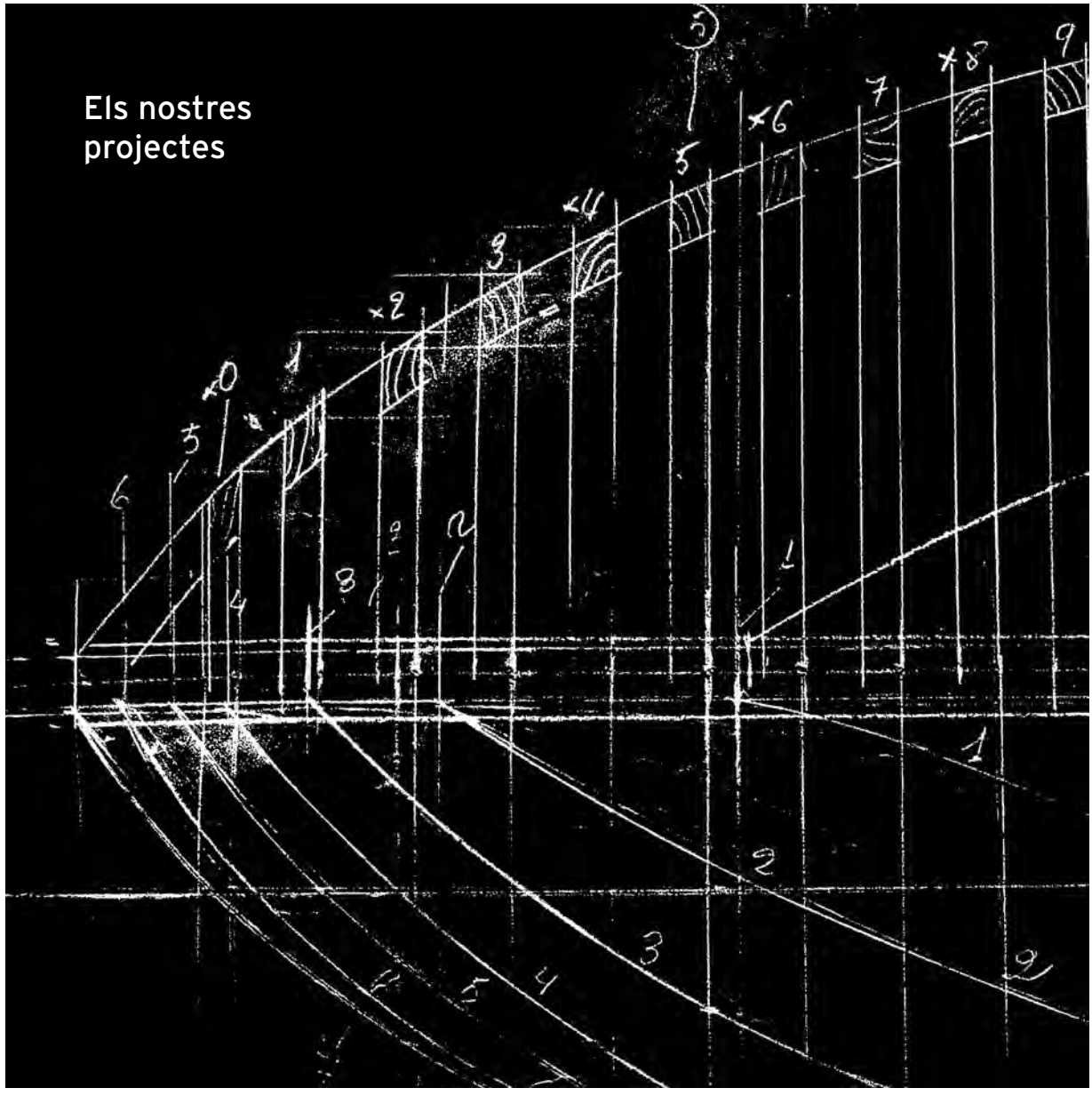

Un projecte de recerca sobre la Compañía Trasatlántica Española, S.A.

El passat dia 16 d'abril de 2013 es va fer la presentació pública d'un projecte de recerca del Museu Marítim de Barcelona al voltant de la Compañía Trasatlántica Española. Aquesta companyia és molt important per al nostre museu per moltes raons, entre les quals en podem assenyalar tres de principals.

En primer lloc, la Compañía Trasatlántica Española fou la companyia naviliera més important de l'Espanya de la segona meitat del segle XIX i de gairebé tot el segle XX, no només com a companyia de navegació, sinó també com a part d'un complex entramat empresarial industrial, financer i comercial: el grup Comillas. Sense aquest *holding* és difícil comprendre la història contemporània espanyola. En segon lloc, malgrat que la Compañía Trasatlántica té les seves arrels a la companyia d'Antonio López fundada a Cuba l'any 1850, al llarg de tota la seva història ha mantingut una vinculació clau amb Catalunya en general i amb Barcelona en particular. Els seus vaixells han estat matriculats a Barcelona i la seu central hi va ser durant dècades. I, en tercer lloc, el Museu Marítim de Barcelona està implicat directament en la preservació del patrimoni moble i documental d'aquesta empresa. Des de 1987 el museu conserva el que es va salvar de l'arxiu de la companyia a l'oficina de Barcelona, elements que recorden la seva trajectòria (expedients, fotografies, plànols, etc.). Aquest fons es complementa amb tot allò que el museu ha anat recollint a les seves col·leccions relacionades amb aquesta empresa: llibres, cartells, objectes diversos...

El Projecte Compañía Trasatlántica neix amb un doble repte. El primer és molt clar i immediat: saber més coses sobre l'empresa, els seus vaixells i el seu personal. El segon repte té més calat i necessita també més temps: convertir el Museu Marítim de Barcelona en el centre de referència sobre aquesta companyia. Ningú ho farà i nosaltres estem en condicions d'impulsar aquest projecte. Es tracta d'una proposta llençada des de Barcelona però que vol implicar totes les persones i institucions que s'interessen per la història marítima més recent, siguin on siguin.

Sobre aquest projecte planen algunes amenaces, com ara la destrucció sistemàtica de patrimoni (s'ha perdut una part i pels temps més recents no es coneix l'existència d'un arxiu pròpiament dit), la dispersió de la documentació i dels testimonis, la segmentació geogràfica en capitals com ara Cadis i Barcelona com a punts principals, però també altres delegacions i sucursals a Vigo, Santander, Bilbao, Nova York, Livorno, l'Havana, etc.

Des del punt de vista de la recerca, no hi ha una obra única de referència, una història de l'empresa que abasti

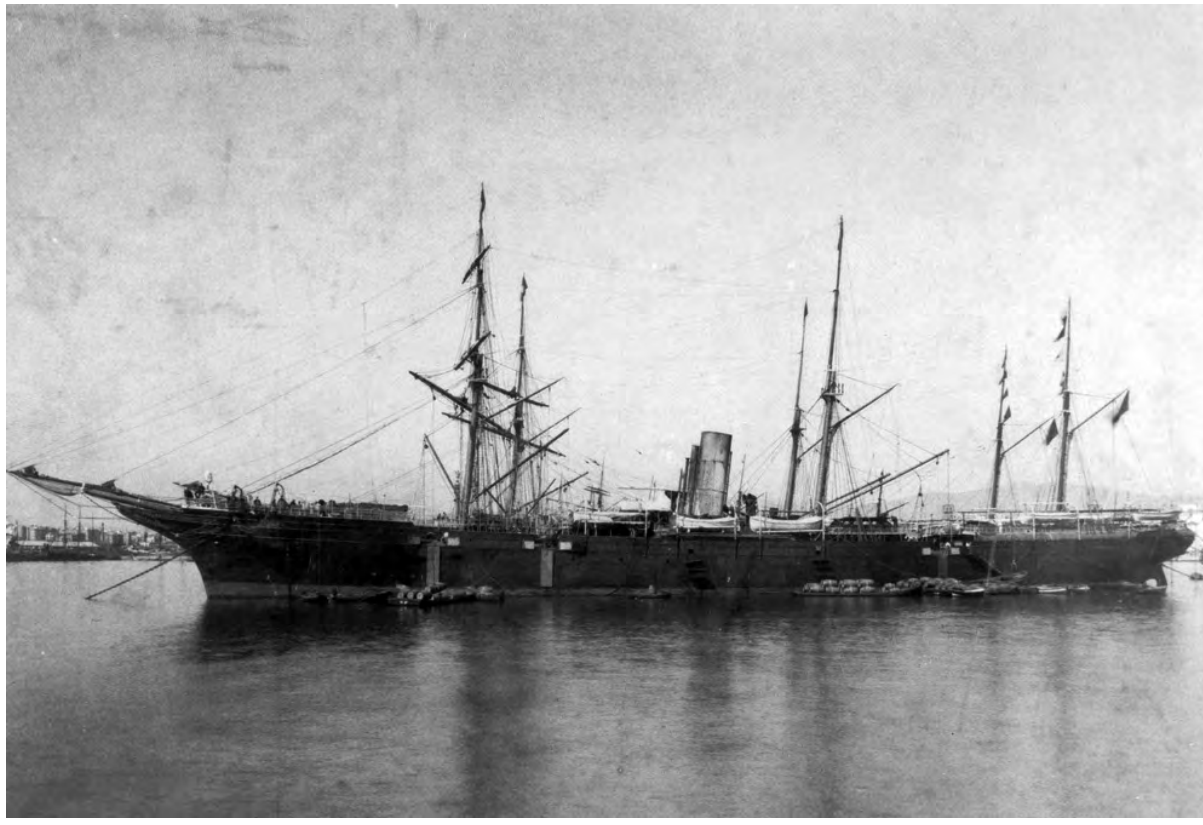

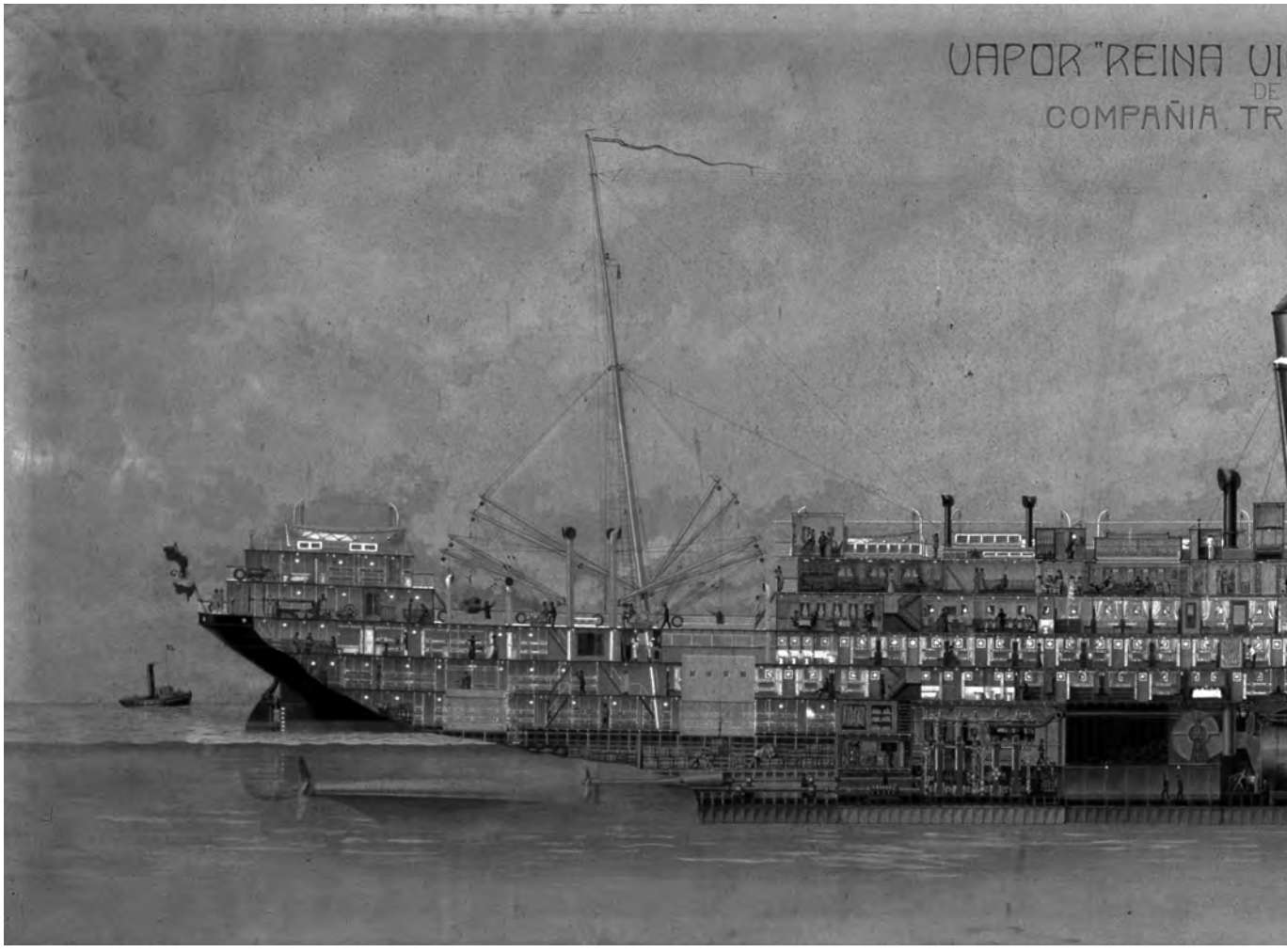
VAPOR "REINA VI
DE
COMPAÑIA TR

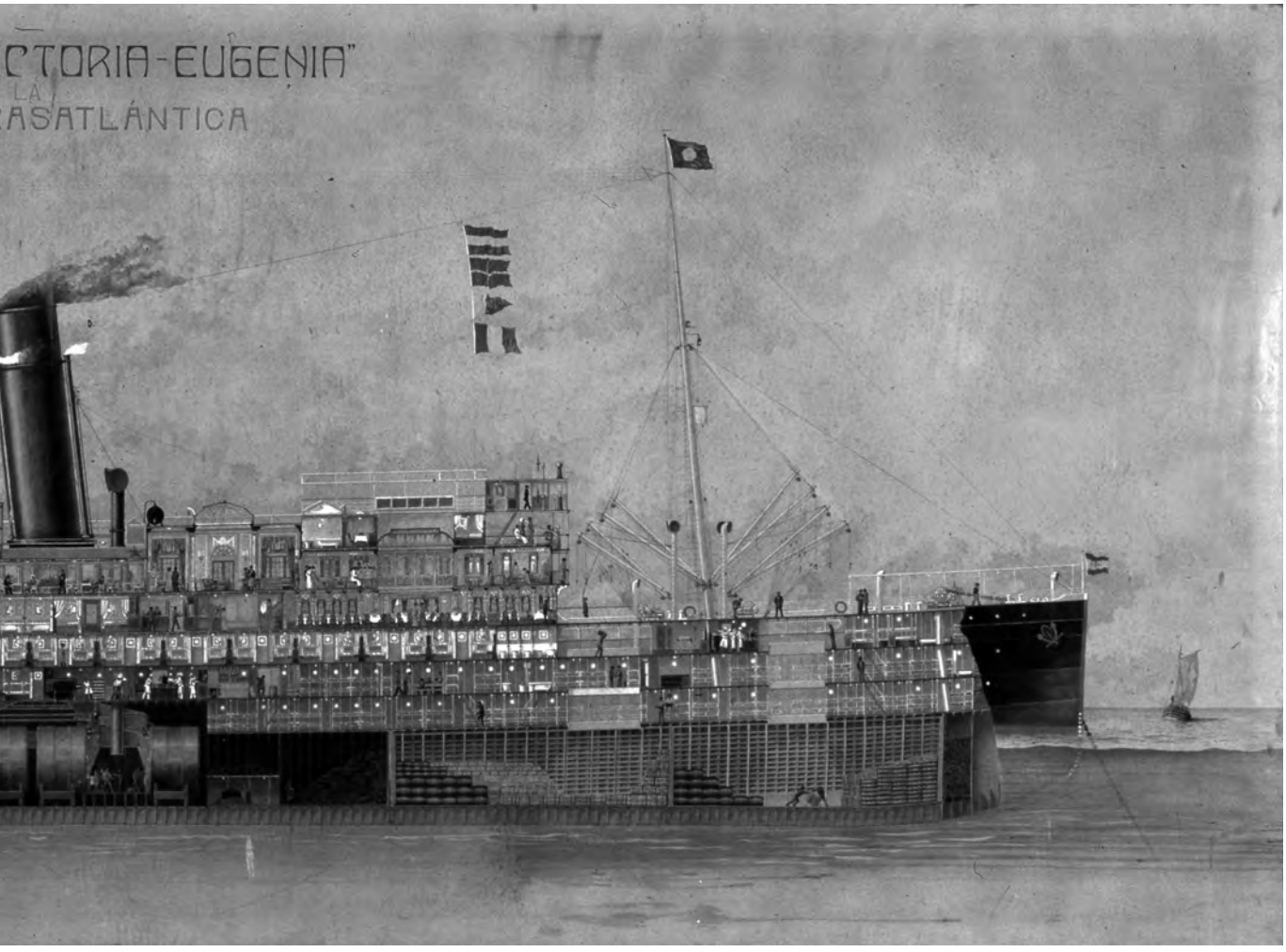
CTORIA-EUGENIA"
LA
ASATLÁNTICA

de forma global el seu currículum. Malgrat això, existeixen meritoris estudis parcials publicats que representen un punt de partida. Per citar només els més importants, en primer lloc trobem el llibre de Francisco de Cossío, *La Compañía Trasatlántica. Cien años de vida sobre el mar, 1850-1950* (1950), commemoratiu del centenari i de caràcter institucional. En segon lloc és fonamental el treball de Carlos Llorca Baus, *La Compañía Trasatlántica en las campañas de Ultramar* (1990). O més focalitzat sobre la saga Comillas tenim els llibres *Los marqueses de Comillas, Antonio y Claudio López (1817-1925)* (2001), de Martín Rodrigo, o el d'Enrique Faes *Claudio López Bru, Marqués de Comillas* (2009), així com altres articles i treballs menors en extensió, però no en qualitat. Una característica de tots ells és que se centren en els anys daurats de la companyia, mentre que gairebé no tenim informació sobre la seva trajectòria entre el final de la guerra civil i la seva liquidació definitiva l'any 2010. Una excepció és el llibre de Carlos Peña, *Historias de barcos de la Compañía Trasatlántica*, que ens porta a la segona meitat del segle xx des del testimoni vital del seu autor.

Precisament la presentació a Barcelona d'aquest darrer llibre va ser el tret de sortida o la comunicació pública d'aquest projecte. L'objecte d'estudi és tan gran que resulta impossible abastar-lo en una sola mirada i és per això que aquest projecte es planteja com una tasca col·lectiva on el museu posa els fonaments però on cal l'ajut i la col·laboració de molta gent, particulars o institucions. La crida va adreçada a tots aquells que per raons professionals, familiars o simplement per interès o afició vulguin participar en un projecte de recerca diferent.

El primer pas serà la redacció d'un estat de la qüestió bibliogràfic i un mapa dels recursos documentals existents, per continuar amb la creació d'una xarxa de col·laboradors i la realització sistemàtica d'entrevistes a personatges clau en la matèria. La crida ha començat a donar fruits amb els primers col·laboradors que s'han ofert per participar-hi i amb la localització d'alguna documentació interessant. Es tracta d'una carrera de fons que representa un tema pendent, un deute que la nostra comunitat tenia amb la companyia senyera de l'Estat i amb una part central de la història de l'Espanya contemporània.